

waardig voor iederen bedrijfsleider, om zich daarvan althans eenigszins op de hoogte te houden.

6e. Tot slot nog een enkel woord over het door mij behandelde geval van toerekening. Dat in Ned.-Indië overdracht van het ontginningsrecht tegen een zekere royalty niet veel voorkomt is bekend en te verklaren uit de omstandigheid, dat hier de eigenaar geen ontginningsrecht bezit. In Angelsaksische landen (ook Amerika) is dit evenwel anders. Overigens is het n.m.m. van weinig belang of de royalty praktisch veel of weinig uitgesplitst wordt, omdat dit inkomensbestanddeel op zichzelf reeds van zooveel belang is, dat de mijnexploitant zich voor de grootte ervan *moet* interesseeren. Of verkoop meer voorkomt dan fusie of omgekeerd is eveneens geheel onverschillig voor ons betoog, daar zich ten opzichte van waardebepaling der delfstofafzetting dezelfde problemen voordoen. Overigens neemt verkoop vaak den vorm van fusie aan en omgekeerd.

Ja, indien noch de verkooper, noch de kooper kunnen vermoeden hoeveel delfstof zich in hun grond bevindt moet hun handel uiteraard een slag in de lucht blijven. Vele schrijvers op mijnbouwkundig gebied geven echter omstandig aan, hoe men grootte en gehalte van een delfstof-voorkomen moet bepalen en trachten derhalve de basis voor een berekening te verschaffen. Het is mij daarbij juist opgevallen, dat men niet denkt aan uitsplitsing van de waarde van het delfstof-voorkomen. Voor die exploitanten, die dit niet willen kennen is mijn artikel inderdaad niet geschreven. Ik vermoed echter, dat er ook nog dezulken zijn, die zoo volledig mogelijke kennis omtrent hun bedrijf wenschen te bezitten. Uit de totnut toe naar aanleiding van het artikeltje ontvangen brieven meen ik te mogen opmaken, dat dit vermoeden niet ongegrond is.

A. RITZ

Verbetering

In het artikel van den heer *Ritz* voorkomende in het nummer van Juli j.l. staat:

bladz. 105, kolom 2: luxen lees *kuxen*.

bladz. 105, kolom 2: exploitatie lees *exploratie*.

bladz. 104, kolom 2: Koostprijs voor lees *Kostprijs voor*.

EXAMENWEE

De tijd, waarin de eene helft van Nederland de andere helft examineert is alweer zoover achter den rug, dat men nu met een meer bezonken oordeel de resultaten kan overzien.

Een geestige uitbeelding van ons examenlievend volk trof mij in de caricatuur van de Haagsche Post, waarbij in de kaart van Nederland Friesland het hoofd van den examinerator voorstelde zich vragend buigend over den armen examinandus, wiens angstig gelaat door de Ysselmeerkustlijn van Noord-Holland werd uitgebeeld.

Op dit slagterveld vallen slachtoffers, verdiend, maar soms ook onverdiend! Evenzeer als omgekeerd bij de geslaagden, de objectiviteit gebiedt dit te erkennen, het succes niet altijd even verdiend is.

De teleurstelling en het psychische leed vooral, in die gevallen, waar over een niet oproepen gerechtvaardigd verschil van meening kan bestaan, weegt dusdanig zwaar, dat elke poging die tot verbetering kan leiden, niet achterwege mag worden gelaten.

Het wil mij voorkomen, dat degenen, die uit hoofde van hun contact met de examinandi hierover inzichten hebben, die daartoe kunnen bijdragen, verplicht zijn deze te uiten; aan welken roep ik mij persoonlijk gedrongen voel in het navolgende te voldoen.

Ons Instituut dient wat eigen organisatie betreft een voorbeeld te zijn en tot voor kort heb ik gemeend, dat wat in het bij-

zonder de schriftelijke examenregeling voor B & C aangaat, deze inderdaad de kroon spande. Niet zonder voldoening konden teleurgestelden kandidaten de objectiviteit van de bestaande regeling voorhouden, hierin bestaande, dat een subcommissie van 3 examinatoren onafhankelijk van elkaar hun waardeering van elk der 4 vraagstukken van de hen toebedeelde groep kandidaten inzenden bij den Voorzitter van de Examencommissie, waarbij de kandidaten slechts met een nummer worden aangeduid; de persoon van den kandidaat blijft dus bij deze beoordeeling onbekend.

Na deze cijfers ingezonden te hebben, komen de drie examinatoren bijeen, om hun waardeeringen onderling te vergelijken, teneinde voor elk vraagstuk van elken kandidaat een gezamenlijk eindcijfer vast te stellen. Mochten hierbij meningsverschillen of groote afwijking in de waardeering blijken te bestaan, dan komt het geval in de slotvergadering nog eens in behandeling en beoordeelt opnieuw een andere examinerator als arbiter het betrokken vraagstuk waarover verschil van meening bestond.

In deze slotvergadering pas wordt het naamgeheim verbroken, terwijl ten overvloede opgemerkt moge worden, dat ieder die aan de correctie deelneemt van te voren opgegeven heeft, welke der namen van de hem ingezonden naamlijst van kandidaten hem bekend zijn, opdat op het examenbureau bij de groepsindecling van de subcommissie hiermede rekening kan worden gehouden.

Daarmede wordt voorkomen, dat uit ev. bekendheid met het handschrift men achter het No. weer den persoon zou weten.

Bovendien bestaat de mogelijkheid, dat de voorzitter van gevallen waarover geschil van oordeel bestaat ev. rapporten van opleiders kan raadplegen.

Dit geheel van maatregelen kan met een zekere satisfactie worden voorgedragen als specimen van meest objectieve oordeelvelling, voorzover dat nu eenmaal met menschen mogelijk is.

Daarbij gesteund door de empyrie, dat de goede kandidaten er ten slotte altijd wel komen, zou men dus kunnen concluderen: Het is goed, zooals het is en zoo moet het blijven.

Echter bestaan de examens bij het Instituut zowel voor B & C uit een schriftelijk en een mondeling examen. Nu wil ik het niet hebben over de mondelinge examens, niet, dat daar niets van te zeggen zou zijn, doch deze zijn uiteraard op het puur persoonlijk contact ingesteld en derhalve nu eenmaal subjectief georiënteerd.

Nu is de samenhang tussehen schriftelijk en mondeling zodanig, dat wordt schriftelijk niet voldoende bevonden, men niet opgeroepen wordt voor het mondeling. Dit is een regeling die afwijkt van de gangbare, zooals die officieel o.a. bij M.O. examens geldt.

Daar wordt geen kandidaat de gelegenheid ontnomen om het examen in zijn geheel af te leggen en pas daarna wordt het eindoordeel gegeven. Alleen in die gevallen waar de schriftelijke cijfers dusdanig hopeloos zijn, wordt den kandidaat in overweging gegeven om van het mondeling af te zien; reehtens behoudt de kandidaat de bevoegdheid om zich toch mondeling te laten examinieren, van welk recht bij deze negatieve adviezen sporadisch gebruik gemaakt wordt; aangezien de cijfers toegekend voor het schriftelijk tusschentijds worden medegedeeld, kan de kandidaat zelf zijn kans afwegen of hij met eenen, tweeën of drieën (10 is het hoogste en 5 even voldoende) nog succes kan hebben.

Bij het Instituut valt de slag bij de non-oproeping: afgesneden de mogelijkheid van redres door het mondeling.

Zou het een verbetering zijn indien bij het Instituut de Rijksregeling, zooals die o.m. ook geldt voor het Rijksaccountants-examen werd overgenomen?

Afgezien van het opportunistische bezwaar dat de mondelinge examens dan bijna tweemaal zooveel tijd in beslag zouden nemen, wil het mij voorkomen, dat ook op andere wijze de te groote hardheid van een afgeronde objectiviteit gemilderd kan worden met behoud van de voorselectie.

Daartoe eerst iets over het probleem van het cijfergeven.

Het geheele cijferveld loopt vanaf 0—10. Daarbij worden practisch de extremen 0,1,2 alsmede 9 en 10 uitgeschakeld, terwijl de 3 en 8 rare aves vormen.

Het eigenlijke strijdveld wordt beperkt tusschen 4 en 7, waarvan de uitersten de 4 en de 7 geen moeilijkheden bieden bij beoordeeling n.l. positief envoldoende en positief zeer goed.

De frequente cijfertoeckenning loopt van 5 tot 6 al of niet voorzien van ornamenten als plussen en minnen.

Daarbij wordt bij het Instituut de 5 als envoldoende gekenmerkt, terwijl gangbaar elders is, dat 5 juist even voldoende voorstelt. Voor een nieuwen examiner, vooral een die gewend is elders met de 5 als even voldoende te rekenen, valt het niet gemakkelijk om een andere peilschaal aan te leggen, waarop hij nu zijn waardeoordeel moet aflezen. En de examencommissie heeft in de laatste periode negal beduidende vernieuwingen ondergaan! Consolidering in de toekomst zal hopelijk tot meer gelijkmatigheid in de oordeelvelling leiden. Als nu bedacht wordt, dat voor de beslissing van al of niet oproepen de 4 eindcijfers vastgesteld door de Sub-commissie de maat taf vormen, terwijl deze zelve resultaat zijn van of wel een compromis of wel een afronden, dan zal het duidelijk zijn, dat daarbij een stuk van de objectieve waarborging, gelegen in de onafhankelijke waardeering van drie zelfstandige examinatoren, uitgewischt wordt. Daarom wilde ik aan het Bureau in overweging geven de oorspronkelijke individueel gegeven cijfers in zooverre te handhaven, dat als bij de 4 keer 3 is 12 cijfers die elke candidaat toegekend krijgt de helft, dus 6 maal het cijfer zes voorkomt, al of niet voorzien van het ornament min, in elk geval de candidaat recht heeft op een oproeping. De afronding in de 2e dimensie, zooals die nu is, wordt voor de grensgevallen teruggekoppeld aan de eerste aantekening en daardoor neutraler en m.i. objectiever afgemeten.

In geval bovenstaande uiteenzetting weerklink vindt, vlei ik mij met de gedachte er toe bijgedragen te hebben, dat een schoneheidsfehler in onze organisatie der examens kon worden verholpen in den vorm van een fijnregelingsknop op de afstemming tusschen de vijf en de zes.

Mr. Drs. A. ROBLES

Naschrift

De Redactie was zoo vriendelijk mij de bovenstaande beschouwingen van den heer Robles toe te zenden, opdat ik desgewenscht als Voorzitter van het Bureau der Examens onmiddellijk mijn persoonlijke meening over het voorstel zou kunnen geven. Ik ben de Redactie van dit blad erkentelijk voor de mij geboden gelegenheid, waarvan ik gaarne gebruik maak.

Allereerst om een mogelijken verkeerden indruk bij de lezers weg te nemen. Bij het lezen van de uiteenzettingen van den heer R. moet wel de gedachte opkomen, dat hij een controverse tusschen hem als opleider en het Bureau der Examens thans in het publiek in de vakpers gaat behandelen, omdat een directe behandeling van zijn voorstel met het Bureau niet tot een resultaat heeft geleid. Immers, waarom geeft de Heer R., die in geregeld contact staat met het Bureau, anders de voorkeur aan een openbare behandeling boven een directe bespreking? Ik kan die vraag niet beantwoorden; ik kan alleen constateeren, dat ik uit dit artikel voor het eerst kennis neem van zijn bezwaren en van het voorstel, dat daarin ten slotte in de allerlaatste regels wordt gedaan.

Er is dus niet gebleken, dat onmogelijk op andere wijze dan

langs den weg van publiciteit een meeningsverschil zou zijn te overbruggen. De door den heer R. die, zooals reeds opgemerkt, in geregeld en nauw contact met het Bureau staat, gekozen weg, is daarom eenigszins verwonderingwekkend, maar dat blijve voor zijn rekening.

Wij zouden ook de vraag kunnen stellen of de heer R. wel de juiste man is, om de werkmethode, die door het Bureau zijn ingevoerd om de grootst mogelijke objectiviteit in de beoordeeling te verkrijgen, te publiceeren. Hij toch is geen lid van het Bureau en kent die methoden slechts in zoover als hij er als opleider mee te maken heeft gehad. En tot zoover beschrijft hij die methoden ook wel juist, maar daarna is hij niet meer zoo nauwkeurig. Hoe kan het anders, hij heeft het interne Bureau-werk nooit meegemaakt. Het minder juiste culmineert waar de slotvergadering behandeld wordt. Er is intusschen m.i. niets tegen om de werkwijze aldaar nauwkeuriger te publiceeren.

De voorzitter van het Bureau ontvangt van de sub-commissies van drie (meestal twee Bureauleden en één opleider), nadat hij eerst van elk afzonderlijk de cijferlijsten heeft ontvangen en geregistreerd, de door deze sub-commissies vastgestelde eindcijfers en de werkstukken.

Slechts enkele malen komt het voor, dat de sub-commissie in onderling overleg en na bespreking van elkaars argumenten, niet tot vaststelling van een eindcijfer voor een bepaald vraagstuk kan komen. Voor zoover de eindcijfers voorloopig zijn vastgesteld door de sub-commissies, zijn dat geen compromissen, maar het resultaat van wikken en wegen van het vóór en tegen van argumenten, althans zeer zeker bij de beslissing over voldoende of envoldoende.

De Voorzitter gaat dan op zijn volledig ingevulde lijst na, bij welke vraagstukken eenigszins belangrijke waardeeringsverschillen bestaan hebben, niet alleen voor de beoordeeling voldoende of envoldoende, maar ook voldoende of ruim voldoende en goed.

Al deze vraagstukken, en dus niet alleen die, waarbij meeningsverschil in de sub-commissie is blijven bestaan, worden in de slotvergadering nog eens op aanwijzing van den voorzitter door een der andere leden beoordeeld; en wanneer dat lid een beoordeeling geeft, afwijkende van het eindcijfer waartoe de commissie gekomen is, heeft een bespreking plaats tusschen dat lid en het lid van de sub-commissie of de leden van de sub-commissie, die den doorslag tot het afwijkende eindcijfer hebben gegeven. Het komt voor, dat daarna nog de meening van een ander Bureau lid wordt ingeroepen, en pas wanneer tusschen de nieuwe beoordeelaars en de sub-commissie overeenstemming verkregen is, wordt het eindcijfer definitief vastgesteld.

Opgaven voor de schriftelijke accountants-examens zijn nu eenmaal niet langs één bepaalden weg op te lossen of uit te werken. Er leiden meer wegen tot een bruikbaar resultaat, en het Bureau heeft dus den plicht nauwkeurig te overwegen of een gegeven uitwerking aan te stellen eischen voldoet. Daarvoor kan een rekenkundig gemiddelde van gegeven cijfers niet vol doen, en zelfs moet een bepaalde beoordeeling van een der examinatoren, na het geschetste overleg, wel eens uitgeschakeld worden. Dat kan zoowel een voldoende als een envoldoende zijn.

Ten einde de waardeering in de sub-commissies, zooveel als mogelijk is, op dezelfde grondslagen te doen berusten, nemen de examinatoren direct na afloop van het examen van een aantal uitwerkingen kennis en daarna wordt in een zooveel mogelijk voltallige Bureauvergadering met de medewerkende opleiders overleg gepleegd, over de eischen aan de uitwerkingen te stellen en over de beoordeeling van reeds aangetroffen afwijkingen. De cursusleiders zijn daarbij in de gelegenheid het ontstaan van bepaalde werkwijzen toe te lichten.

En nu het voorstel van den heer R. Het is tweëerlei. Eerst wordt in overweging gegeven om den candidaten ook na onvoldoend schriftelijk op te roepen voor het mondeling examen, en daarna om een meer rekenkundige methode te volgen bij het beslissen over de vraag of een candidaat voor het mondeling kan worden opgeroepen.

Wanneer ik dit laatste deel het eerst behandel, dan zal het niemand verwonderen, dat ik aan het tot nu toe gevolgde systeem verreweg de voorkeur geef boven het tellen van het aantal zessen dat bij de beoordeeling oorspronkelijk is gegeven. Wanneer de drie examinatoren voor één van de vier vraagstukken alle drie een zes geven, en een van hen voor de andere drie vraagstukken een 6-, terwijl de anderen positief onvoldoende geven, dan zou automatisch de candidaat opgeroepen moeten worden, volgens het voorstel, terwijl het best mogelijk is, dat de examiner die 6- gaf na de bespreking van de onjuistheid van zijn beoordeeling overtuigd is, en ook de beoordeeling op de slotvergadering tot een onvoldoende cijfer geleid heeft.

Het komt natuurlijk voor, dat in deze slotvergadering voor een of meer vraagstukken van een candidaat, die erg dubieus werk inleverde, toch nog tot voldoende besloten wordt, in afwijking van het cijfer der sub-commissie. Als dat niet het geval was, zou deze tijdroovende slotvergadering niet noodig zijn, maar dan is er een beter motief voor oproepen tot het mondeling, dan in het tellen van het aantal oorspronkelijke zessen, of zes met minteeken, gevonden wordt.

Ook het eindeijfer voor het geheele examen wordt niet altijd precies rekenkundig vastgesteld. Daarbij wordt nog met groote zorg nagegaan of er om een of ander uit de beoordeelingen volgend motief aan den candidaat een kans gegeven moet worden om een niet geheel voldoende schriftelijk examen door een ruim voldoende mondeling op te halen. Bij al deze besprekingen is de naam van den candidaat aan de Bureauleden nog onbekend. Het geheim wordt eerst na vaststelling van de definitieve beoordeeling opgeheven. Alleen de Voorzitter, die ook rapporten van de cursusleiders ontvangen heeft, en die daarvan in dubieuze gevallen ook mededeeling doet aan de vergadering, weet welke candidaat met een bepaald nummer bedoeld is, maar de Voorzitter leidt niet voor dit examen op, en beoordeelt niet mee.

En wat is nu de ervaring met candidaten, die op de slotvergadering „opgehaald” worden, die hoewel zij niet geheel voldoende schriftelijk werk gemaakt hebben, de kans krijgen dat met het mondeling goed te maken? Naar verhouding slechts zelden blijkt dat succes te hebben. Bijna steeds moet ik aan die candidaten na het mondeling mededeelen, dat zij er niet in geslaagd zijn het tekort goed te maken, want meestal is van die candidaten het mondeling ook onvoldoende. Maar zoo nu en dan heeft de maatregel succes, en het Bureau prijst zich dan gelukkig, dat het de bedoelde maatregel heeft toegepast. Dat zijn dan de echte gevallen, waar een candidaat bij het schriftelijk „ongelukkig” is geweest en niet dat leverde, waartoe hij overigens in staat was. Er is echter naar mijn vaste overtuiging geen succes mogelijk voor hen, die na de grondige beoordeeling van hun schriftelijk werk, daarvoor zijn afgewezen.

Ik laat nu nog buiten beschouwing dat het schriftelijk examen naar een heel ander onderdeel van de geschiktheid van de candidaten onderzoekt, dan het mondeling. Het Bureau is van meening, dat alleen zij mogen slagen, die voor beide onderdelen voldoende behalen, en dat alleen een klein tekort bij het mondeling of schriftelijk door een overschot bij het andere onderdeel is goed te maken. Accountants moeten schriftelijk een oplossing van voorgelegde gevallen kunnen geven, en ook mondeling hun meening tegen aanvallen kunnen verdedigen. Daartoe hebben zij een vaste meening over de vele vraagstukken, die zich voor-

doen, noodig. Wij zouden aan het beroep geen dienst bewijzen, wanneer wij op een minder peil van geschiktheid van de candidaten toch tot uitreiking van het diploma overgingen.

M.i. deed de heer R. verkeerd om in dit verband van een Schönheitsfehler te spreken.

G. P. J. HOGEWEG

NIEUWS INZAKE WETGEVING, RESOLUTIES EN BESLISSINGEN OP HET GEBIED DER BELASTINGEN

Red.: Mr. Dr. E. TEKENBROEK

Aanslagbiljetten Personeele belasting

Het wordt weleens over het hoofd gezien, dat een aanslagbiljet in de Personeele belasting, waarop de belastingplichtige wegens het belastbaar gebruik van de in de wet genoemde grondslagen wordt aangeslagen, juridisch beschouwd niet één aanslag bevat, maar evenveel aanslagen als er volgens het biljet belastbaar gebruik van de in de wet genoemde categoriën van grondaanslagen aanwezig is. M.a.w. iemand, die in een bepaalde gemeente een pceel in gebruik heeft, een auto en een dienstbode houdt, krijgt juridisch beschouwd drie aanslagen, ook al wordt er slechts één aanslagbiljet uitgereikt.

De rechtspraak luidde vroeger anders, hetgeen o.m. blijkt uit het arrest van den Hoogen Raad dd 12 November 1919 (B 2356), waarin onze cassatierechter uitmaakt:

„dat wanneer in de wet tot regeling der personeele belasting het begrip „aanslag” zonder nadere bepaling of toevoeging wordt gebezigd, daaronder blijkens de artt. 48 en 49 der wet in onderling verband beschouwd is te verstaan het totaal bedrag der belasting, dat in één gemeente van den belastingplichtige wordt gevorderd ter zake der gezamenlijke grondslagen, welke zich te zijnen aanzien in de gemeente voordoen.”

Met zijn arrest dd. 6 Juni '28 (B4284) ging de Hooge Raad echter „om” en wel o.m. op grond van de volgende rechtsoverwegingen:

„dat toch de belasting blijkens art. 1 W.P.B. 1896 wordt geheven naar op zich zelfstaande grondslagen — voor elken grondslag het bedrag der heffing afzonderlijk en naar eigen tarieven wordt vastgelegd,

dat mitsdien in werkelijkheid voor elken grondslag een afzonderlijke aanslag wordt opgelegd,

dat weliswaar die verschillende aanslagen veelal op één papier, het aanslagbiljet, worden vereenigd en in dit geval het eindeijfer van die aanslagen formeel „de aanslag” wordt genoemd, maar dat noch deze administratieve maatregel, noch de benaming van het eindeijfer — al is zulks in andere opzichten niet zonder gevolgen — het karakter van materieel afzonderlijke aanslagen ontnemt aan de verschillende bedragen, waarop de belasting naar elk der grondslagen wordt vastgesteld.”

Uit dit arrest blijkt dus dat op één aanslagbiljet, maximaal, echter 7 aanslagen voorkomen.

Gebruikt iemand dus in één gemeente op belastbare wijze twee pceelen, dan zal hij dus twee aanslagen krijgen n.l. één voor de grondslag huurwaarde der beide pceelen en één voor de grondslag meubelair der beide pceelen. Een aanslag kan dus geen betrekking hebben op meer dan één grondslag, maar wel op meer dan één object vallende onder den zelfden grondslag.